

Ο σοβαρός κίνδυνος του λαϊκού παραλογισμού

Πέρα από τις δόσεις των δανείων και την έξοδο από το μνημόνιο, το σοβαρότερο πρόβλημα για την Ελλάδα είναι η πνευματική και πολιτισμική καταστροφή που συντελέσθηκε στην χώρα τα τριάντα τελευταία χρόνια

του Αθαν. Χ. Παπανδρόπουλου

Η μεταπολιτευτική διακυβέρνηση της χώρας υπήρξε καταστροφική και οι λόγοι που συνέβαλαν στο γεγονός αυτό είναι συγκεκριμένοι και ενδεικτικοί της τεράστιας ανευθυνότητας των εγχώριων πολιτικών δυνάμεων. Μετά την πτώση της δικτατορίας και σε μια Ευρώπη που βρισκόταν σε φάση μετασχηματισμού, η Ελλάδα, χάρη στις προσπάθειες και το αδιαμφισβήτητο κύρος του Κωνσταντίνου Καραμανλή, είχε την τύχη να γίνει πλήρες μέλος της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με πολιτικά κριτήρια, αλλά με την υπόσχεση των υπευθύνων για την διακυβέρνησή της ότι θα έπρατταν τα δέοντα ώστε η χώρα και οι δομές της να προσαρμοσθούν –στο μέτρο του δυνατού– στην τότε κοινοτική πραγματικότητα.

Το έργο αυτό ήταν τιτάνιο, ωστόσο μπορούσε να επιτευχθεί αν οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας επέλεγαν τον δρόμο της ευρωπαϊκής προσαρμογής και της οικονομικής αναδιάρθρωσης. Δυστυχώς, κάτι τέτοιο δεν έγινε. Αντίθετα, οι πολιτικές δυνάμεις δημιούργησαν θέμα ευρωπαϊκού προσανατολισμού της χώρας και κατάφεραν να διαιρέσουν τον ελληνικό λαό, όχι χωρίς σοβαρές αρνητικές συνέπειες για την οικονομία και τις δομές της. Πλήρως ανεύθυνος και τραγικός στις συνέπειές του υπήρξε, από το 1981 και μετά, ο ρόλος του Ανδρέα Παπανδρέου και του ΠΑΣΟΚ, το οποίο, από την στιγμή που ανήλθε στην εξουσία τον Οκτώβριο του 1981, άρχισε να εφαρμόζει μία οικονομική πολιτική αναδιανομής πλούτου με δανεικά, που σταδιακά οδήγησε στα ακόλουθα τέσσερα, δραματικά σήμερα, φαινόμενα:

*η αποβιομηχάνιση, η αποεπένδυση και ο υπερκαταναλωτισμός,

*η ιδιωτική υπερχρέωση, με παράλληλη υποχώρηση των ιδιωτικών και ξένων άμεσων επενδύσεων,

*η απίθανη εξάρτηση από τις εισαγωγές, με παρασιτοποίηση ισχυρού ποσοστού της κοινωνίας,

*η διόγκωση του Δημοσίου, με παράλληλη άνοδο της διαφθοράς και της παραοικονομίας.

Ακόμα χειρότερα, στο πλαίσιο αυτού του μοντέλου, η αναδιανομή πλούτου με δανεικά υπονόμεισε την μεσαία τάξη γιατί, αφ' ενός, δημιούργησε νέα τζάκια νεόπλουτων κρατικοδίαιτων και αντιπαραγωγικών τάξεων και, αφ' ετέρου, οδήγησε μεγάλο τμήμα του πληθυσμού στην πλήρη αδράνεια μέσω δανεικών παρασιτικών εισοδημάτων. Αυτό το τμήμα σήμερα μαστίζεται από την ανεργία, είναι δε ανίκανο να βγει από την κατάσταση αυτή διότι ποτέ δεν εργάστηκε παραγωγικά και στην παρούσα φάση είναι ανεπίδεκτο νέου επαγγελματικού προσανατολισμού.

Από πολιτικής πλευράς, αυτό το τμήμα του πληθυσμού είναι εξαιρετικά επικίνδυνο γιατί εύκολα μετακινείται προς ακραίες πολιτικές παρατάξεις –που σήμερα στην Ελλάδα είναι το αποκαλούμενο φαιοκόκκινο μέτωπο. Το τελευταίο κυριολεκτικά αλωνίζει στην δημόσια διοίκηση και στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (ΑΕΙ) και αξιοποιεί δύο από τις ωρολογιακές βόμβες που μετά το 1981 τέθηκαν στα θεμέλια της ελληνικής Πολιτείας.

Όπως επισημαίνει ο καθηγητής κ. Γιώργος Πρεβελάκης σε ένα ενδιαφέρον άρθρο του στην εφημερίδα «Εστία», η χώρα βιώνει, πέρα από την οικονομική κατάρρευση, και την πλήρη ανεπάρκεια της δημόσιας διοίκησής της. Στην τελευταία, η από πλευράς του ΠΑΣΟΚ κατάργηση της ιεραρχίας, η εισβολή των κομματικών μηχανισμών και η κατάλυση της αξιοκρατίας διέβρωσαν τις κρατικές υπηρεσίες. Ο κρατικός μηχανισμός, αντί να προστατεύει το Δημόσιο, διαμόρφωσε ίδια συμφέροντα, τα οποία υπερασπίζεται σθεναρά. Έχει ουσιαστικά αυτονομηθεί. Όχι μόνον δεν συνέδραμε την Πολιτεία για την διαχείριση της κρίσης, όχι μόνον απεδείχθη πλήρως αναποτελεσματικός, αλλά και αντιστάθηκε στις μεταρρυθμίσεις, συχνά με ανυπακοή. Ελλείψει αποτελεσματικού και νομιμόφρονος διοικητικού μηχανισμού, οι προσπάθειες – έσωθεν και έξωθεν– να αντιμετωπισθούν οι συνέπειες από την οικονομική έκρηξη ήταν καταδικασμένες.

Η δεύτερη ωρολογιακή βόμβα είναι η Παιδεία. Υπό την επίδραση αμερικανικών εκπαιδευτικών συρμών και με την υποστήριξη της αριστερής ιδεολογίας, του εκπαιδευτικού συνδικαλισμού και, συχνά, του γονικού νεοπλουτισμού, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχασε ένα σημαντικό κεφάλαιο από την αποτελεσματικότητά του. Η εκπαίδευση εστίασε στην επαγγελματική ένταξη και, κατά συνέπεια, σε ό,τι θεωρείται ότι την προάγει. Καλλιέργησε κατά το δοκούν τις θετικές επιστήμες, αλλά αγνόησε την ανθρωπιστική διάσταση. Η ιστορία, η γεωγραφία, η τέχνη, η καλλιέργεια και ο τελετουργικός λόγος παραμελήθηκαν ή διαστρεβλώθηκαν. Η γλωσσική διδασκαλία υποβίβασε την ελληνική σε «χρηστική γλώσσα», με ισότιμο εταίρο την αγγλική –εξ ου και η «τολμηρή» ιδέα της τότε Επιτρόπου και μετέπειτα υπουργού Παιδείας να αναχθεί και η αγγλική σε επίσημη γλώσσα του Έθνους.

Το εκπαιδευτικό σύστημα απαξίωσε την παράδοση –γλωσσική και όχι μόνον. Απέτυχε πλήρως να διαπλάσει μελλοντικούς πολίτες οι οποίοι να συμβάλουν παραγωγικά και ανανεωτικά στον βίο και την πολιτεία της Ελλάδος.

Σήμερα, λοιπόν, τουλάχιστον δύο γενεές έχουν διαπαιδαγωγηθεί ελλειμματικά, χωρίς προετοιμασία για τον ρόλο του υπεύθυνου πολίτη. Η πολιτική και κοινωνική σκέψη των περισσότερων νέων Ελλήνων πάσχει από βαθύτατα κενά σε ιστορική, φιλοσοφική και πολιτισμική παιδεία. Οι παλαιές πατριωτικές αναφορές, αντί να προσαρμοστούν στις νέες πραγματικότητες, έχουν απλώς υπονομευθεί. Οι Έλληνες νέοι καλούνται σήμερα να συμμετάσχουν με την κρίση και την ψήφο τους σε εξαιρετικά δύσκολες και σύνθετες συλλογικές αποφάσεις. Οφείλουν να διακρίνουν ανάμεσα στην πληροφόρηση και την παρα-πληροφόρηση, ανάμεσα στην δημαγωγία και τον πατριωτισμό, ανάμεσα στον λαϊκισμό και την υπεράσπιση των αδυνάτων. Αφοπλισμένοι πνευματικά, πώς να ανταποκριθούν σε τέτοιες προκλήσεις;

Οι πρώτες ενδείξεις είναι ανησυχητικές. Η επιτυχία των ακραίων πολιτικών δυνάμεων στους νέους, κυρίως η κινητικότητα ανάμεσα στα άκρα, αριστερά και δεξιά, δείχνει ότι απουσιάζει το πολιτικό έρμα που μόνον η στέρεη γενική παιδεία μπορεί να προσφέρει. Σήμερα αποκαλύπτεται de facto πόσο καταστροφικά έδρασαν οι παιδαγωγικές θεωρίες που κυριάρχησαν μετά την Μεταπολίτευση. Τί ωφελούν οι «δεξιότητες», όταν απουσιάζουν τα πνευματικά εργαλεία δια των οποίων οι πολίτες ασκούν με σύνεση τα πολιτικά και εκλογικά τους δικαιώματα; Η δημοκρατία και η πολιτική σταθερότητα αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την οικονομία, πολύ περισσότερο από τις πρακτικές γνώσεις –των οποίων, εξάλλου, η διάρκεια έχει ελαχιστοποιηθεί λόγω των ταχύτατων τεχνολογικών και οικονομικών μετασχηματισμών.

Όπως καταλαβαίνει κανείς, αυτές οι καταστάσεις από κάποιους δημιουργήθηκαν και από κάποιους άλλους συντηρήθηκαν. Και το ερώτημα που τίθεται είναι από ποιους μπορούν να αντιμετωπισθούν και να ξεπεραστούν, όταν στην Ελλάδα του 2014 καιροφυλακτεί η έκρηξη του λαϊκού παραλογισμού. Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί η σύγχυση των νέων, όταν καθημερινά κατακλύζονται από πνευματικά απορρίμματα και από τον ολοκληρωτικού τύπου λαϊκισμό ανεύθυνων πολιτικών;

Το πρόβλημα είναι τεράστιο. Η σημερινή βαθειά οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κρίση που διέρχεται η χώρα δεν θα είναι αντιμετωπίσιμη αν αμέσως δεν βρεθούν και δεν εφαρμοσθούν λυσιτελείς δράσεις στο πολιτικό αδιέξοδο. Υπό αυτή την έννοια, τα φιλοευρωπαϊκά κόμματα και οι επικεφαλής τους ενέχουν τεράστιες ιστορικές ευθύνες και μόνον αν σταθούν επάξια απέναντί τους θα μπορέσουν να αλλάξουν το βαρύ και ενίοτε βορβορώδες κλίμα που διέπει την καθημερινή μας ζωή.

